

ORNITHOGALUM EN ALBUCA

Peter Knippels

Ornithogalum en Albuca: twee nauw aan elkaar verwante geslachten, waarvan er één ver buiten de schijnwerpers staat. De vertegenwoordigers van het geslacht Ornithogalum zijn vrij bekend, terwijl velen bij Albuca de schouders zullen ophalen en zich geen beeld kunnen vormen van de plant. Onbekend maakt onbemind. Tijd om daar wat aan te doen!

Ornithogalum

Het geslacht *Ornithogalum* (familie der *Hyacinthaceae*) verdient het predicaat cosmopoliet. Vertegenwoordigers van het geslacht groeien in Europa, het westelijk deel van Azië (Turkije tot Iran) en zuidelijk Afrika. In totaal omvat het geslacht zo'n 200 soorten. Als de groeiplaatsen van de soorten op de wereldkaart worden ingetekend, ziet men de concentratiegebieden: Mediterraan Europa en Zuid-Afrika. In ons land groeien in het 'wild' *Ornithogalum umbellatum* (gewone vogelmelk), *O. pyramidale* en *O. nutans* (knikkende vogelmelk).

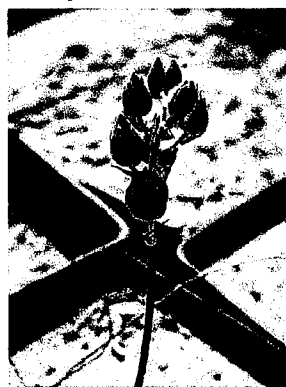
Eén van de twee concentratiegebieden is zuidelijk Afrika, met zo'n 50 soorten. Het

Ornithogalum dubium Foto's van de schrijver

geslacht komt zowel voor in het zomerregengebied als in het winterregengebied. In het algemeen zijn het bladverliezende bolgewassen. Enkele soorten, waaronder *O. juncifolium* en *O. longibracteatum* (oude naam *O. caudatum*) zijn groenblijvend. Wat betreft verschijningsvormen is er vrij veel variatie. Aan de ene kant heb je de wat kleinere planten (kleine bollen en kleine, veelal succulente bladeren) die met name in het winterregengebied voorkomen en aan de andere kant de wat forsere zomer-groeiende planten. Deze laatste categorie bezit wat grotere bollen en de bladeren zijn in het algemeen ook groter.

Eén van de meer bekende Zuid-Afrikanen is *Ornithogalum dubium*. Planten van deze soort worden onder andere in Nederland en in Israël op commerciële schaal geteeld en verhandeld. Meest bekend is het aanbod van de oranje bloeiende planten op pot. *O. dubium* is een variabele soort, waarbij de bloemkleur varieert van geel tot oranje. Nauw verwant aan deze soort

Ornithogalum maculatum

Ornithogalum longibracteatum, bloeiwijze

is *O. maculatum*. De bloemen van *O. maculatum* lijken sterk op die van *O. dubium*. De buitenzijde van de bloemen van *O. dubium* zijn geheel geel tot oranje terwijl bij *O. maculatum* de oranje gekleurde bloembladen aan de bovenzijde een zwarte

Ornithogalum juncifolium.

Ornithogalum longibracteatum, moeder en dochterbol.

tekening hebben. Ook staan er in de aar van *O. maculatum* minder bloemen dan bij *O. dubium*.

Ornithogalum longibracteatum heeft zijn habitat in tropisch Oost-Afrika en de zuid-westelijke kuststrook in West-Kaap en heeft zijn weg naar de commerciële bollenhandel gevonden, zij het op een meer bescheiden schaal dan *O. dubium*. *O. longibracteatum* wordt op beperkte schaal verkocht door droogverkoophandelaren, soms onder de oude naam *O. caudatum*. Wat mij opvalt zijn de prijzen die voor de bollen worden gevraagd aan consumenten: zo'n 4 tot 6 Euro. Tot zo'n 8 jaar geleden had ik succulenten, daarna heb

Ornithogalum unifolium.

De plant is erg makkelijk te kweken, groeit en bloeit goed, vormt makkelijk zaad en zijbollen. Is deze prijs dan nog redelijk? Typisch voor *O. longibracteatum* is dat op de bol zijbollen groeien, niet aan de onderzijde maar op de zijkant van de plant.

Een interessant plantje is *Ornithogalum juncifolium*, die in geheel Zuid-Afrika voorkomt. De bol groeit voor de helft boven de grond. Direct valt dan de bolvorm op: deze is aan onder- en bovenzijde afgeplat. De bol vormt 20-50 succulente, grasachtige bladeren. De bladeren zijn 10-15 cm lang en zijn donker groen van kleur. De bloemen van deze soort staan dicht op elkaar in de aar en zijn crème kleurig met op ieder bloemdekblad een groene, rode of bruine streep. De bloeitijd is maart-april. De bloeiwijze is in vergelijking met de bladeren relatief groot uitgevallen.

Een echte liefhebbersplant is de uit Vrijstaat en Noord- en West-Kaap afkomstige *Ornithogalum unifolium*. Deze wintergroei-er vormt één of twee bladeren die tot 12 cm lang en drie cm breed kunnen worden. In de aar staan één tot drie bloemen met crème-geel gekleurde bloemdekblade-

ren met op blad een brede groene streep. Deze soort is naar mijn ervaring moeilijk te kweken.

ik me volledig op de bollen gestort. Naast cactussen of vetplanten hadden diverse amateurkwekers ook wel wat rotsplanten, bolletjes, of zo. Bij de meeste mensen hoefde je niet aan te komen met deze ornithogalum. Ze hadden hem al of ze waren blij 'm net kwijt te zijn. Sommigen noemden het onkruid.

ren met op blad een brede groene streep. Deze soort is naar mijn ervaring moeilijk te kweken.

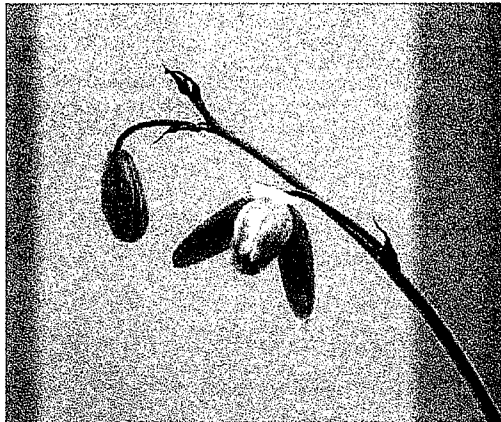
Albuca

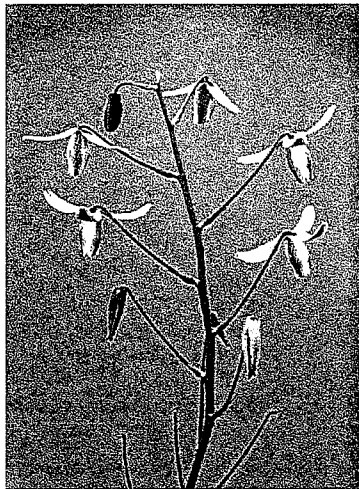
Albuca spiralis (Namaqua National Park 'Skilpad', Kamieskroon).

Bij een eerste blik op een bloeiende albuca plant, zal snel gedacht worden te maken te hebben met een ornithogalum. Dat is niet verwonderlijk, gezien de overeenkomsten in met name de bloeiwijze. De bloemen staan in een aar, hangen veelal en de meest voorkomende kleur is wit tot crème. Vele albuca-soorten hebben net als de ornithogalums op de bloemdekbladeren een donker gekleurde of groene streep.

Het geslacht *Albuca* kent een groot verspreidingsgebied: het Arabisch schiereiland en Afrika. Het geslacht omvat evergreens, wintergroei-ers (*A. canadensis*, *A. maxima* en *A. spiralis*) én zomergroei-ers (*A. shawii* en *A. nelsonii*). Kenmerkend voor albuca -soorten is dat de buitenste drie bloemdekbladeren naar buiten staan, terwijl de binnenste drie 'dicht blijven' en het vruchtbeginsel en de meeldraden omsluiten.

Albuca spiralis, gekweekte plant.

Albuca circinata

Albuca shawii.

De meest bekende soorten zijn *Albuca nelsonii* en *A. canadensis*. De eerstgenoemde komt oorspronkelijk voor in de Zuid-Afrikaanse provincie Kwazulu-Natal. De bladeren van deze soort kunnen een lengte bereiken van zo'n 1,5 meter. De bloemen verschijnen in mei-juni. Ze zijn wit van kleur en de bloemdekbladeren bezitten op de buitenzijde een rode streep. Net als *A. nelsonii* bezit *A. canadensis* lange bladeren. *Albuca canadensis* bloeit in februari-april met witgele bloemen met een groene waas. Deze soort komt uit de Zuid-Afrikaanse provincie West-Kaap. De bladeren van deze twee soorten verraden de impopulariteit van het geslacht. De bladeren zijn veelal lang, slap en flets-groen van kleur. Tel hierbij op de weinig in het oog springende bloemen (groen tot groenwit), dan is het beeld van een saaie, oninteressante plant compleet. Wellicht is *Albuca maxima* hiervan wel het 'hoogtepunt'.

Er zijn soorten die wel interessant zijn: kleinere, kortere, wat steviger bladeren en wat meer aansprekende bloemkleuren. Persoonlijk ben ik wel gecharmeerd van *Albuca namaquensis*, *A. circinata*, *A. shawii* en *A. spiralis*.

De 20-30 bladeren van *Albuca namaquensis* zijn zo'n 15-20 cm lang en staan in een rozet. Ze staan in een hoek van 45°. Helaas zijn de bladeren van *A. namaquensis* wat saai: donker groen zonder enige tekening of iets anders opvallends. Deze wintergroeier bezit een voor de gehele plant erg forse bloeiwijze: de bloemstengel is circa 60 cm lang. Verder zijn ook de bloemen aan de grote kant: 2 cm lange bloemdekbladeren. De bloemdekbladeren zijn lichtgroen van kleur met over het midden een wat meer donkere streep. De onderzijde van de binnenste bloemdekbladeren is geel van kleur. De bloeiperiode is januari-februari. *A. namaquensis* is makkelijk te kweken.

Het meest interessant vind ik de zomergroeiende *Albuca shawii* en de wintergroeierende *A. circinata*. De plant van *A. shawii* bezit meerdere aspecten wat

betreft sierwaarde: de bladeren en bloemstengel zijn bezet met vele, korte haren die bij aanraking licht-zoet geuren én de boterbloemgele bloemen. Zeker ook vermeldenswaard is dat de plant in een groeiseizoen meerdere bloemstengels kan vormen, hetgeen betekent dat de plant dan zo'n twee maanden bloeit. De 15 cm lange, donkergroene bladeren zijn cilindrisch in doorsnede. Vanaf november houd ik de grond droog en knip ik de bladeren en bloemstengels van de bollen. Doe je dat niet, dan groeit de plant door. *Albuca shawii* kan net als andere albuca's eenvoudig uit zaad worden vermeerderd. De planten bloeien al in het tweede jaar na zaaien. *Albuca circinata* bloeit in januari-februari met geelgroene bloemen. Deze bloemen verspreiden een geur die het midden houdt tussen 'zoetig' en 'naar rubber ruikend'. De flets groene bladeren zijn zo'n 20 cm lang en staan bijna rechtop en het bovenste één-derde deel van de bladeren is spiraalsgewijs opgerold. Daar waar andere albuca's in cultuur weinig zaden vormen, kent *Albuca circinata* een relatief grote zaaddoos met vele zaden. Ik heb de gewoonte om bij albuca's de zaden direct te zaaien nadat ze rijp zijn. Dit geeft betere kiemresultaten dan bij wachten met zaaien tot aanvang van het volgende groeiseizoen.

Als ik de boeken er op naslaan en op internet kijk, dan blijkt dat *Albuca spiralis* een magische aantrekkingskracht heeft. Ik krijg via mijn website af en toe vragen over bolgewassen. Als er een vraag tussen zit over albuca's, dan betreft het altijd *Albuca spiralis*. Het is een kleinblijvende soort met kleine bloemen die overwegend groen van kleur zijn, met gelige toppen. In de

Albuca namaquensis.

bloeiwijze staan maximaal twee bloemen. *Albuca spiralis* is een wintergroeier en is niet moeilijk te kweken.

Oosterwerf 12,
2804 LZ Gouda bol
E/mail: info@bloempot.info

Links:
Massonia spec, ge-
kweekte plant met te
lang slap blad

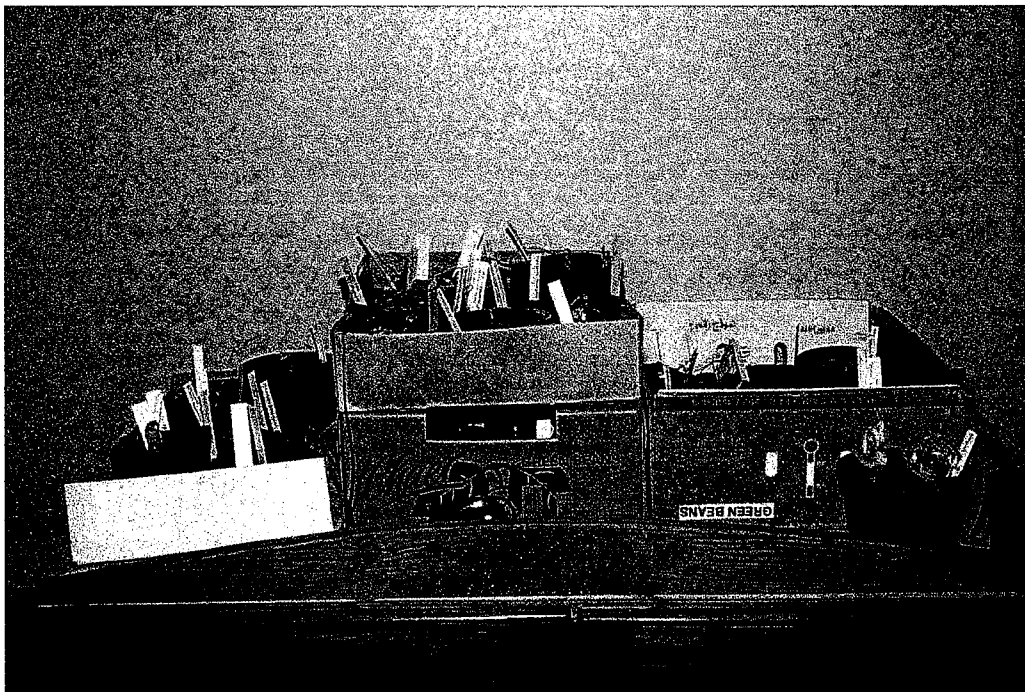
Rechts:
Polyxena ensifolia

RECTIFICATIE

Vraag niet hoe het gebeurt, het gebeurt gewoonweg. Een zwak excuus, zeker wanneer je als schrijver ontzettend goed je best gedaan hebt en alles schijnt dan mis gegaan te zijn bij de verwerking van je artikel en de bijbehorende foto's in het blad.

De foto's van de planten hadden staand afgedrukt moeten worden, terwijl de onderste afbeelding helemaal niet opgenomen was.

Planten in rust op de kast